

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998
DOI: 10.46763/palim

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ,
КНИЖЕВНИ И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC,
LITERARY AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 6, NO 11, STIP, 2021

ГОД. VI, БР. 11
ШТИП, 2021

VOL. VI, NO 11
STIP, 2021

ПАЛИМПСЕСТ

**Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања**

PALIMPSEST

**International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research**

**Год. 6, Бр. 11
Штип, 2021**

**Vol. 6, No 11
Stip, 2021**

**PALMK, VOL 6, NO 11, STIP, 2021
DOI: <https://doi.org/10.46763/PALIM21116>**

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delchev University, Faculty of Philology, Stip

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA
Tole Belcev, Goce Delchev University, N. Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delchev University, N. Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruysse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. факс 201
МК-2000 Штип

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenovski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

- 11 СЕЌАВАЊЕ: проф. д-р Виолета Димова,**
прв декан на Филолошкиот факултет во Штип
IN MEMORIAM: prof. Violeta Dimova,
the first Dean of the Faculty of Philology in Stip
- 29 ПРЕДГОВОР (ОД „ПАЛИМПСЕСТ“ БР. 1)**
Проф. д-р Виолета Димова, прв декан на Филолошкиот факултет во Штип
FOREWORD (FROM “PALIMPSEST” NO 1)
Prof. Violeta Dimova, the first Dean of the Faculty of Philology in Stip
- ЈАЗИК / LANGUAGE**
- 33 Виолета Јанушева**
СЕМАНТИЧКИ ФОРМУЛИ ЗА ИЗРАЗУВАЊЕ НА ЛОГИЧКИТЕ ПЕРСОНАЛНИ
ПЕРИФРАЗИ ВО МАКЕДОНСКИОТ СТАНДАРДЕН ЈАЗИК
Violeta Janusheva
SEMANTIC FORMULAS FOR EXPRESSING LOGICAL PERSONAL PERIPHRASES
IN THE MACEDONIAN STANDARD LANGUAGE
- 47 Öztürk Emiroğlu**
YENİ LİSAN VE ÖMER SEYFETTİN
Öztürk Emiroğlu
CONTEMPORARY LANGUAGE AND ÖMER SEYFETTİN
- 59 Federica Ambroso**
JEUX DE MOTS ET EN JEUX DE LA TRADUCTION: *ΜΟΙΡΑΙΟΙ ΑΝΤΙΚΑΤΟΠΤΡΙΣΜΟΙ*
DE PETROS MARTINIDIS EN FRANÇAIS ET EN ITALIEN
Federica Ambroso
PUNS AND TRANSLATION CHALLENGES: *ΜΟΙΡΑΙΟΙ ΑΝΤΙΚΑΤΟΠΤΡΙΣΜΟΙ* BY
PETROS MARTINIDIS IN FRENCH AND IN ITALIAN
- 73 Емилија Тасева, Билјана Ивановска**
МЕТАФОРИЧНИ КОНЦЕПТИ КАЈ СОМАТИЗМИТЕ ВО ГЕРМАНСКАТА И ВО
МАКЕДОНСКАТА ФРАЗЕОЛОГИЈА
Emilija Taseva, Biljana Ivanovska
METAPHORICAL CONCEPTS OF SOMATIC EXPRESSIONS IN GERMAN AND
MACEDONIAN PHRASEOLOGY
- 85 Марија Гркова**
МНОЖИНСКИТЕ ФОРМИ НА ИМЕНКИТЕ ОД МАШКИ РОД ВО
МАКЕДОНСКИОТ И ВО СРПСКИОТ ЈАЗИК
Marija Grkova
THE MASCULINE NOUNS IN MACEDONIAN AND SERBIAN LANGUAGE

- 95 Лилјана Макаријоска**
ЈАЗИЧНИОТ ИЗРАЗ НА ПЕТРЕ БИЦЕВСКИ
Liljana Makarijoska
LINGUISTIC EXPRESSION OF PETRE BICEVSKI
- 109 Марија Карадаковска**
ТЕОРИИ ЗА ЗАЕМАЊЕТО, ВИДОВИ ЗАЕМКА И
АДАПТАЦИЈА НА ЗАЕМКИТЕ
Marija Karadakovska
THEORIES OF BORROWING, LOANWORD TYPOLOGY
AND LOANWORD ADAPTATION
- КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE**
- 125 Dijana Tica, Emir Muhić, Željka Babić**
PRESENTATION OF PANDEMICS IN LITERATURE
- 135 Mariantonio Tramite**
CELL-PHONE NOVELS: UN PUNTO DI VISTA LINGUISTICO-LETTERARIO
(E SOCIO-CULTURALE) DIETRO IL FENOMENO DEI ROMANZI SU
CELLULARE IN ITALIA
Mariantonia Tramite
CELL-PHONE NOVELS: A LINGUISTIC AND LITERARY
(AND SOCIO-CULTURAL) POINT OF VIEW BEHIND THE
PHENOMENON OF MOBILE NOVELS IN ITALY
- 147 Бобан Перески, Ранко Младеноски**
МЕТАФОРАТА ВО РОМАНОТ „ЌЕРКАТА НА МАТЕМАТИЧАРОТ“
ОД ВЕНКО АНДОНОВСКИ
Boban Pereski, Ranko Mladenoski
THE METAPHOR IN THE NOVEL “THE MATHEMATICIAN’S DAUGHTER”
BY VENKO ANDONOVSKI
- 161 Нина Анастасова-Шкрињариќ**
МИТОЛОГИЗАЦИЈА НА АСТРОФЕНОМЕНИТЕ
(АРХЕОАСТРОНОМСКИ И ЕТНОАСТРОНОМСКИ ДЕКОДИРАЊА
НА СЛОВЕНСКИ МИТОВИ ВРЗ ГРАЃА ОД ЗАПИСИТЕ НА СЕРПЕНКОВ)
Nina Anastasova-Shkrinjarik
MYTHOLOGISATION OF ASTROPHENOMENA (ARCHAEOASTRONOMIC
AND ETHNO-ASTRONOMICAL DECODING OF SLAVIC MYTHS IN
SERPENKOV’S FOLKLORE MATERIAL)
- 171 Ана Витанова-Рингачева**
БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ И ПРВАТА СВЕТСКА ВОЈНА КАКО МОТИВИ ВО
НАРОДНИТЕ ПЕСНИ ОД СТРУМИЦА И СТРУМИЧКО
Ana Vitanova-Ringaceva
THE BALKAN WARS AND THE FIRST WORLD WAR AS MOTIFS IN THE FOLK
SONGS FROM STRUMICA AND STRUMICA REGION

- 183 Славчо Ковилоски**
РАСКАЖУВАЧКОТО ПЕРО НА МАРИЈА ЗРНЕВА
Slavcho Koviloski
MARIJA ZRNEVA'S STORYTELLING PEN
- 191 Иван Антоновски**
МИНИ-ЕСЕЈОТ КАКО ФОРМА ВО ЕСЕИСТИЧКИОТ ОПУС
НА ГОРАН СТЕФАНОВСКИ
Ivan Antonovski
MINI-ESSAY AS A FORM IN GORAN STEFANOVSKI'S ESSAYISTIC WORKS
- КУЛТУРА / CULTURE**
- 203 Жарко Миленич**
ПЕРЕВОД С ЯЗЫКА ЛИТЕРАТУРЫ НА ЯЗЫК ФИЛЬМА
НА ПРИМЕРЕ «СТАЛКЕРА» АНДРЕЯ ТАРКОВСКОГО
Zarko Milenic
TRANSLATION FROM THE LANGUAGE OF THE LITERATURE
TO THE LANGUAGE OF THE FILM ON THE EXAMPLE
OF "STALKER" BY ANDREY TARKOVSKY
- 211 Sunčana Tuksar, Mauro Dujmović**
"THE ACCIDENTAL TOURIST" IN THE CONTEXT OF ZOOMED-IN
IMAGES IN THE MULTIMODAL INTERPERSONAL VIDEO COMMUNICATION
- 227 Екатерина Намичева, Петар Намичев**
КУЛТУРНА ОДРЖЛИВОСТ И АРХИТЕКТОНСКО НАСЛЕДСТВО
Ekaterina Namicheva, Petar Namichev
CULTURAL SUSTAINABILITY AND ARCHITECTURAL HERITAGE
- 241 Mariya Leontik**
KUZEY MAKEDONYA CUMHURİYETİ'NDE TÜRKOLJİ
ÇALIŞMALARININ GERÇEKLEŞTİRİLDİĞİ KURUMLAR
Marija Leontik
TURKOLOGICAL RESEARCH IN THE INSTITUTIONS OF THE
REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA
- 251 Rabia Ruşid**
DOĞU MAKEDONYA'DA BULUNAN DELİKLİ TAŞ ETRAFINDAKİ
İNANIŞ VE UYGULAMALAR
Rabia Ruşid
BELIEFS AND RITUALS IN THE KAMNIK CANYON IN EASTERN MACEDONIA
- МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY**
- 261 Milena Sazdovska-Pigulovska**
ORGANIZATION OF ONLINE LANGUAGE AND TRANSLATION TEACHING AND
EXAMINATION IN TIMES OF COVID-19

- 273 François Schmitt**
QUELLES APPROCHES DIDACTIQUES POUR LA
COMPOSANTE SOCIOCULTURELLE DU FRANÇAIS LANGUE ÉTRANGÈRE ?
François Schmitt
WHAT DIDACTIC APPROACHES FOR THE SOCIOCULTURAL
CONTENT TO TEACHING FRENCH AS A FOREIGN LANGUAGE?

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 287 Билјана Ивановска**
ОСВРТ КОН КНИГАТА „ПРАГМАТИКА: ЈАЗИК И КОМУНИКАЦИЈА“
Biljana Ivanovska
REVIEW OF THE BOOK “PRAGMATICS: LANGUAGE AND COMMUNICATION”

- 291 Ранко Младеноски, Бобан Перески**
ЛАБИРИНТ ОД КНИЖЕВНА ФИКЦИЈА И ЖИВОТНА СТВАРНОСТ
Ranko Mladenoski, Boban Pereski
A LABYRINTH OF LITERARY FICTION AND LIFE REALITY

- 299 Марина Мијаковска**
„КОМПЈУТЕРСКА ПОЕЗИЈА“ ВО ЕРАТА НА МАС-МЕДИУМИТЕ
Marina Mijakovska
“COMPUTER POETRY” IN THE MASS MEDIA ERA

ДОДАТОК / APPENDIX

- 307 ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ**
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“
CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

МНОЖИНСКИТЕ ФОРМИ НА ИМЕНКИТЕ ОД МАШКИ РОД ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО СРПСКИОТ ЈАЗИК

Марија Гркова

Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
marija1.grkova@ugd.edu.mk

Апстракт: Во граматиките за македонскиот и за српскиот јазик е наведено дека морфемите -ов-/-ев- се носители на информацијата за родот и за бројот кај некои именки. Имајќи ја предвид различната застапеност на овие морфемии во македонскиот и во српскиот јазик, ќе се обидеме да направиме преглед на множинските форми на именките од машки род, особено на тие именки што ја примаат наставката -ови/-еви во множина. Во овој контекст, ќе го разгледаме и нејзиното потекло, употребата во постари фази од јазиците, како и промените што ги претрпува врз основа на некои дијалектни особености кога станува збор за македонското говорно подрачје.

Клучни зборови: *именки од машки род, множина, морфема, македонски јазик, српски јазик.*

Во македонистиката морфологијата ја дефинираме како дел од науката за јазикот што ги проучува формите на зборовите, правилата за нивното градење и нивните граматички значења. (Бојковска и др., 2008, стр. 155). Слично дефинирање наоѓаме и во српската лингвистичка литература во која е наведено дека морфологијата е дел од науката за јазикот која ги проучува зборовите, нивните видови, форми и нивното градење. (Станојчиќ, Поповиќ, 2004, стр. 65).

Познато е дека зборот е изграден од неколку различни елементи, а дел од нив имаат значење. Овие најмали значенски единици кои влегуваат во составот на зборот се нарекуваат морфемии. (Бојковска и др., 2008, стр. 155). Врз основа на тоа може да се констатира следниов исказ: Морфемата е најмалиот јазичен знак, односно најмалиот елемент во јазичниот состав којшто има и израз и содржина. (Škiljan, 1980, стр. 102). Во граматиките за српскиот јазик, пак, е наведена следнава дефиниција за морфемите: „Реч се состоји од једне или од више морфема, а морфема је најмања језичка јединица која је носилац или значења или граматичке службе у реченици“.¹ (Станојчиќ, Поповиќ, 2004, стр. 68).

¹ Зборот е составен од една или од повеќе морфемии, а морфемата е најмалата јазична единица која е носител или на граматичката служба во реченицата.

Како што споменавме, морфемата е најмал дел од зборот што носи лексичко или граматичко значење. Лексичкото значење се однесува на основното значење (семантиката) на зборот (лексичката единица), односно на поимот што го означува зборот. Граматичкото значење подразбира едно поапстрактно и поопшто значење што е карактеристично за различните класи (видови) зборови (на пример, граматичките категории род, број, определеност кај именките и придавките, лице, време, број кај глаголите и слично). Според тоа, од аспект на граматичкото значење морфемата ја носи функцијата на зборот во реченицата. Како што е познато од српскиот јазик, тие се делат на: (1) **корени (коренски морфеме)** или (2) **афикси (афиксни морфеме)**.

(1) **Коренот**, односно коренска морфема претставува најмала јазична единица, носител на поединечното значење на зборот (лексичкото значење). Коренот не може да се дели на помали делови кои би имале исто значење.

(2) **Афикс** или **афиксна морфема** претставува врзана јазична единица која е носител на значењето на функцијата во реченицата. Оваа морфема се остварува во форма на единствен глас, во форма на збир гласови или во форма позната како *нулта морфема* (кога отсуствува гласот). Според местото на морфемата во зборот, афиксите се делат на: **префикси, суфикси и наставки за форма (граматичке морфеме, наставци за облик)**.

- **префиксите** се врзани морфеме кои стојат пред коренот или пред други префикси, внесувајќи ново значење во зборот: *на-глув (глув), не-постојан (постојан)* и сл.
- **суфиксите** се врзани морфеме кои стојат зад коренот или зад други морфеме, давајќи му ново значење на зборот во чија основа се наоѓаат, односно додаваат: *соб-етина (соба), вуч-ица (вук)*.
- **наставките за форма (формообразувачки наставки)** се врзани морфеме кои се наоѓаат зад коренот на зборот, зад суфиксот и зад основата, и ги означуваат различните граматички односи во кои стапуваат зборовите во реченицата со други зборови, го носат различното граматичко значење. Овие наставки означуваат различни падежни форми: *зелен-у, зелен-их, зелен-ог (зелен)*. (Станојчиќ, Поповиќ, 2004, стр. 68).

Слично дефинирање наоѓаме и во граматиките за македонскиот јазик во кои се наведува следново: **Коренската морфема** е задолжителен дел на зборот и претставува основна морфема во структурата на зборот која во најопшт вид го изразува неговото лексичко значење. **Службените** или **додадени морфеме (афиксни морфеме, афикси)** не се задолжителен дел на зборот и не може да имаат самостојна употреба надвор од зборот. Тие се носители на лексичко-граматички значења само во составот на зборот и неговите форми. Познато е дека според својата функција афиксите се делат на: **зборообразувачки (деривациски)**, со кои се образуваат нови зборови, и **формообразувачки (флексики)**, со кои се образуваат различни форми при промената на зборот. Првите, според позицијата во однос на коренската

морфема со која се поврзуваат, се делат на: **префикси, суфикси, интерфикси (инфикси) и постфикси**. (Саздов, 2008, стр. 8).

Во српскиот јазик освен префиксите, суфиксите и формообразувачките наставки во системот за промени на формата и во системот за градење на зборот се среќаваат и **инфиксите**. Тоа се гласови или збир од гласови кои доаѓаат по коренот, односно зад другите наставки, а пред формообразувачката наставка. Во српскиот јазик инфикси се **-ов** и **-ев**, односно гласовите **-н** и **-т**, во некои форми на именките од машки род на нулта завршок, односно некои именки од среден род: *град-ов-и, краљ-ев-и, племе-н-а, теле-т-у*. Но, и гласовите **-о** и **-е** во сложените зборови како *север-о-запад, глум-о-нем*. (Станојчиќ, Поповиќ, 2004, стр. 69).

именка	корен	+ инфикс	+ формообр. наст.	> форма
град	град-		-Ø	Номин. едн. град
	град-		-а	Ген. едн. града
	град-		-у	Дат.-лок.едн. граду
	град-	-ов-	-и	Ном.мн. градови
	град-	-ов-	-има	Дат.-инст.-лок.мн. градовима

Во македонскиот јазик **инфикс (интерфикс² > inter = меѓу)** е составна сврзувачка морфема, а се izdelува во структурата на сложените зборови во кои поврзува две основи. На пример: од риба и ловец: *риб - о - ловец* (интерфикс **о**); од очи и виде: *оч - е - видец* (интерфикс **е**); од половина и брат: *пол - у - брат* (интерфикс **у**).

Познато е дека во македонскиот јазик се среќаваат наставките **-ови/-еви** во функција на суфикс и служат за образување обична можина од едносложните именки од машки род. Тоа е една наставка со две варијанти (аломорфи), а позастапена е варијантата **-ови**. Обичната множина кај именките од машки род се образува и со следните наставки: **-и, -вци/-овци**. Оттука, може да се заклучи дека повеќесложните именки од машки род прават множина со наставката **-и**, со исклучок на некои едносложни именки (*коњи, мажи, заби, прсти* и др.). Наставката **-вци** се среќава кај именки од машки род што означуваат роднинска врска, а завршуваат на **-о** или на **-е**.

Имајќи предвид дека во овој труд правиме преглед на дел од множинските форми на именките од м.р. во македонскиот и во српскиот јазик ќе споменеме дека формите за еднина и за множина од именките наоѓаат свој граматички и семантички израз. Оттука произлегува дека образувањето множински форми има специфичности и во зборообразувањето и во формообразувањето.

² Интерфиксот е структурен, асемантички дел. Се појавува и при зборообразувањето и при формообразувањето и служи за адаптација на основата која според своите формални особини е несоодветна за спојување со афиксот. (Чундева, 1987/88, стр. 178).

I. Морфемата –ов во српскиот јазик

Во современиот српски и во современиот македонски јазик дистрибуцијата на морфемата **-ов/ -ев** не е подеднаква. Во српскиот јазик кај еднословните именки се јавуваат неколку можности во образувањето на формите во множина.

а) Тип со инфикс -ов-

Автоголови, автоклубови, аероклубови, алтови, апови, арови, барови, бепови, бејови, бендови, бесови, бикови, блокови, бокови, бракови, бодови, брестови, бртови, волови, видеоклубови, викови, возови, ветрови, градови, грмови, гробови, глибови, дивови, дланови, домови, дудови, делови, дијафилмови, дискотеклови, дугови, духови, епови, зегови, зидови, зглобови, зетови, кадрови, калови, кампови, каблови, кејови, киксови, клинови, клоупови, клубови, кодови, колови, котови, кукови, крампови, крстови, кипови, клинови, клипови, котлови, лавови, лекови, листови, лавови, лактови, левови, лекови, летови, ликови, макови, митови, мостови, овнови, орлови, пабови, падови, петлови, пакови, парови, послови, паркови, пасови, пехови, пивови, планови, полвови, порови, прагови, плодови, подови, прагови, радови, ратови, рисови, ритови, родови, радиоохорови, ритмови, ручкови, ревови, рикови, робови, сводови, синови, слогови, сметови, смехови, снопови, станови, стубови, судови, сакови, сватови, синови, слонови, снубови, скупови, сокови, сомови, сорови, сотови, тасови, тегови, текстови, тенови, тилови, типови, топови, точкови, умови, утови, углови, фарови, фесови, фондови, фронтони, филмови, ханови, хлебови, храмови, хорови, чабови, шорови, штапови, штитови, шрафови, штрајкови.

б) Тип со аломорфемата -ев-

Бројеви, воњеви, гуњеви, змајеви, крајеви, краљеви, кројеви, лојеви, маљеви, нојеви, ројеви, сојеви, стројеви. Овде спаѓаат и именките чиј консонант на крајот од зборот некогаш бил палатален, како на пример: врчеви, грчеви, зечеви, кошеви, кришеви, лешеви, лучеви, мужеви, ножеви, приштеви, пужеви, сачеви, стричеви, тучеви, цареви, слојеви, огњеви, очеви, чешљеви, мразеви, путеви, вицеви, носеви.

в) Тип со -ов-и/ -и

Брци – бркови, длани – дланови, звуци – звукови, знаци – знакови, зраци – зракови, краци – кракови, трази – трагови, броди – бродови, громи – громови, двори – дворови, друми – друмови, дужди – дуждови, ждрали – ждралови, зиди – зидови, трази – трагови, камени – каменови, голуби – голубови, лептири – лептирови, витези – витезеви.

г) **Тип со -ев-и/-и**

Гроши – грошеви, миши – мишеви, кључи – кључеви, оци – очеви, случаји – случајеви, појаси – појасеви.

д) **Тип со -и**

Абати, аболционисти, абуличари, авиони, аутомобили, авантуристи, авијатичари, авци, брави, бескућници, беровци, бескупци, братковци, бумбарници, верници, Власи, воспитаници, гости, Грци, гладници, гнилци, гностици, голаци, горници, дани, дојденици, дрварници, зуби, јади, лекари, коњи, мрави, прсти, пси, папири, пиштољи, Руси, Срби, црви, Чеси, шестари, али, белци, борци, венци, вранци, врапци, гњурици, ловци, лонци, копци, новци, попци, самци, нерви.

ѓ) **Тип со -ови/-еви**

Брусови – брусевци, курсови – курсевци, млазови – млазевци, мразови – мразевци, носови – носевци, пласови – пласевци, путови – путевци. (Стојменовиќ, 2006, стр. 379-385).

II. Морфемата -ови во македонскиот јазик

Како што наведовме погоре, во македонскиот јазик наставките за обична множина во машки род се **-и** и **-ови (-еви)**, а во некои источни дијалекти се слушаат наставките **-ове (-еве)**. Кога наставката **-и** се спојува со едносложни именки, тогаш контактната зона најчесто се адаптира со интерфикс **-ов- (-ев-)**: *скок - скокови, тек - текови, миг - мигови*. Интерфиксот ја зголемува изразеноста на основата, а кога таа завршува на заднонепчани согласки, го спречува редувањето. Образовањето множински форми со наставката **-и**, а без вметнување интерфикс е лексикализирано и опфатено од речесивен процес. (Чундева, 1987/88, стр, 178). Во современата состојба на македонскиот јазик со наставката **-и** се изведува множина од двосложни и повеќесложни именки и само од неколку едносложни кои се исклучоци од правилото (*прсти, заби, мажи, коњи*). Сепак, во македонската народна поезија се јавуваат повеќе случаи на изведување множина од едносложни именки со наставката **-и**: *куми, друми, мости, дари*. Овие форми не наоѓаат свое место во нормата, па како резултат на тоа се сосем заменети од формите на **-ови, -еви**. (Конески, 2004, стр. 251). Наставката **-ови** е континуант на некогашната наставка **-ове** за номинатив множина од именките од **и**-основа. Формите со **-ове** се зачувани и денеска во делови од источното наречје. Во западното наречје, пак, таа се видоизменила со вкрстување со наставката **-и** во **-ови**. Со оглед на тоа што специфичност за македонското западно наречје е губењето на **-в-**, наставката се видоизменила во **-ои, -ој (лебови > лебои > лебој** и сл.). Вакви форми се среќаваат и во поезијата. (Конески, 1986, стр. 139). Наставката **-еви** е фонетска разновидност на **-ови** што се јавувала зад некогашните меки консонанти. Подоминантната варијанта **-ови** навлегла и

во сферата на употреба на **-еви** при што резултира во двојни образувања: *ножеви – ножови, кошеви – кошови, кралеви – кралови* и сл. Ретко се случува **-еви** да се пренесе на стара основа со забните консонанти *т, д, с, з*: *носеви, возеви, stoleви* и др. Во овие случаи е изразен стремежот за дисимилација меѓу вокалот во еднословната именка и во множинската наставка. Поради истиот стремеж можни се изведувањата само со наставката **-ови** од именките што го содржат вокалот **-е**: *еж – ежови, меч – мечови, кеј – кејови* и сл. И овде имаме прераспределба на аломорфите на една наставка врз сосема нова основа. (Конески, 1986, стр. 139). Како што видовме погоре, и како што наведува Конески (2004, стр. 252), распределеноста на наставките **-ови, -еви** во современата состојба на јазикот не може точно да се утврди, зашто постојат такви именки кои ги примаат двете варијанти од наставката.

а) Именки со -ови

Автоголови, автоклубови, аероклубови, алтови, анови, апови, арови, арчови, асови, атови, балови, банови, барови, басови, бачови, бејови, бендови, бесови, беџови, бикови, блефови, бликови, блокови, бодови, бокови, боксови, бонови, борови, босови, бракови, бранови, брегови, брестови, брошови, брутови, бувови, бунтови, бутови, валсови, везови, векови, ветрови, видеоклубови, видеофилмови, викови, винтови, вкусови, влогови, возови, волови, вравови, вратови, врвови, гадови, гасови, гафови, гегови, гестови, гласови, глибови, глобови, глогови, глуждови, гневови, голови, гонгови, градови, грамови, грбови, грипиви, гроздови, громови, грофови, дарови, делови, дијафилмови, дискови, дискоклубови, дождови, докови, долови, долгови, дресови, дробови, дроздови, друмови, дуждови, духови, ѓемови, ѓолови, ѓонови, ѓулови, ежови, епови, жанрови, жарови, жегови, жигови, жлебови, журови, збирови, зборови, зглобови, зевови, зетови, змеови, змејови, свекови, сверови, свонови, сидови, јадови, јакови (јак – вид говедо), јамбови, калови, кампови, катови, квартови, кејови, киксови, китови, класови, кледови, клекови, кленови, клинови, клоннови, клубови, клунови, кметови, кнезови, кодови, колови, колкови, копови, косови, крампови, кранови, крапови, кремови, крикови, кринови, крстови, кртови, кумови, купови, лавови, лагови, лажови, лазови, лебови, левови, лекови, летови, ливови, ликови, лимови, макови, маскенбалови, мевови, меѓукатови, мигови, микробранови, митови, молови, носови, окови, омови, пабови, падови, пажови, пакови, парови, паркови, пасови, пехови, пивови, пирови, плазови, планови, пластови, плацови, плачови, плетови, плехови, плодови, плотови, плугови, плусови, подови, полови, полвови, полкови, порови, полутоннови, прагови, рабови, радиобранови, радиохорови, ранчови, рафтови, ревови, редови, резови, рикови, рингови, рисови, робови, ровови, рогови, родови, роеви, ромбови, садови, сакови, сватови, светови, сетови, сефови, синови, скалпови, скверови, скифови, складови, скокови, скотови, скутови, слајдови, слапови, сленгови, слетови, сливови, слонови, смутови, снелбарови, снелбови,

снопови, сокови, сомови, сонгови, сорови, сотови, тактови, тасови, тегови, текови, текстови, тељови, тенови, тенкови, тестови, тилови, типови, томови, тонови, топови, тостови, трачови, тремови, трикови, ќосови, ќупови, ќуркови, умови, утови, фарови, фахови, фенови, фесови, фјордови, флертови, фондови, фонтови, фрактови, фризови, фронтони, ханови, хитови, холови, хорови, храмови, цветови, џепови, џерови, џехови, џренови, џрепови, џадови, џамови, џаркови, џасови, џекови, џепови, џинови, џифтови, џкорови, џленови, џулови, џебови, џемови, џинови, џипови, џалови, џанкови, џахови, џефови, џејови, џефови, џипови, џикафови, џлемови, џлепови, џиљови, џмркови, џнурови, џокови, џорџови, џпиџови, џприџови, џрафови, џтабови, џтандови, џтикови, џтитови, џтосови, џтофови, џтрајкови, џтрекови, џумови, џутови.

б) Именки со -ови/-еви

Формите со обете наставки се можни кај именките што завршуваат на некоја друга тврдопечена согласка и на **ж(д), ш(т)**. (Конески, 2004, стр. 252). На пример: *грошеви – грошови, кошеви – кошови, карагрошеви – карагрошови, ножевеви – ножови, дождеви – дождови, глуждеви – глуждови, приштеви – приштови, клучеви – клучови*. Двојни форми се јавуваат и кај овие именки што некогаш завршувале на мека согласка: *кравеви – кралови, џареви – џарови, огневи – огнови, зетевеви – зетови, скутевеви – скутови, потевеви – потови, студевеви – студови, судеви – судови, родеви – родови, мостевеви – мостови, гласевеви – гласови, носевеви – носови, мразевеви – мразови, јазевеви – јазови, возевеви – возови, курсеви – курсови*. Двосложни именки што образуваат множина со **-ови, -евеви**: *ветар, ветер – ветрови, оган, огнови – огневи, орли – орлови, лакти – лактови, пламни – пламнови, меч, мечевеви – мечови, бич, бичевеви – бичови, бој, бојевеви – бојови, брич, бричевеви – бричови, врач, врачевеви – врачови, краевеви – крајови, марш, маршеви – маршови, рак, ракови – раџи, скеч, скечевеви – скечови, ќош, ќошеви – ќошови, чир, чиревеви – чирови, шиш, шишеви – шишови*.

в) Именки со -и/ -ови

Кај мал број еднословни именки се образува множина со наставката **-и**, а кај останатите именки, на единските форми им се додаваат наставките **-ови** и **-евеви**. Во прилог се именките што ја примаат наставката **-и**: *брав – брави, волк – волџи, заб – заби, прст – прсти, коњ – коњи, внук – внуџи, маж – мажџи, џрв – џрви, грст – грсти и грстови*. Двојни форми, исто така, се образуваат и од *ден – дни, денови, знак – знаџи, знакови, зрак – зраџи, зракови, крст – крсти, крстови, пост – пости, постови, рак – раџи, ракови, смок – смоџи, смокови, кум – куми, кумови*. Некои од горенаведените форми се сосема заменети од формите на **-ови, -евеви** во современиот јазик: *брав, брави – бравови, враг, враџи – врагови, грст, грсти – грстови, звук, звуџи – звукови, саат, саати – саатови, смок, смокови – смоџи*.

г) Именки со -и

Абаџиџи, авантуристи, Авганистанџи, авијатичари, авиони, агли, азбучници, ајдути, апи, ари (мера за површина), аути, бегалџи, безволници, бездомници, беровџи, братковџи, бумбарници, верници, вероломници, вероотстапници, веселковџи, весници, Власи, владиџи, властодавџи, властољубџи, влечковџи, волџи, волчарници, волчџаџи, вонпартиџи, восоџи, воспитаниџи, востаниџи, вошлевџи, врапџи, врсници, вршници, гени, гениџи, гимназиџи, гинеколози, главници, гладници, гниџи, гностиџи, голаџи, горници, горјани, горноземџи, гороломници, губитници, гулабарници, гурабџи, гурбетџи, гусаци, дојденџи, дојранџи, драматурџи, дрварници, Етиопјани, етници, етнологи, жабџаџи, жаборџи, жалосници, заговорници, заемџи, зајаџи, залаџи, залози, заложници, замениџи, заменџи, замоџи, занаетџи, заповедници, заробениџи, заточници, сверилници, извесници, излози, измамници, изневерници, иконописџи, илегалџи, исечоџи, испитаниџи, јарџи, јастози, кавгаџи, кадиџи, конџи, коњи, лисџи, лободарници, ловџи, ловџиџи, ложници, лудаџи, љубимџи, монолози, монополџи, муштериџи, мутаџиџи, муфтџи, муштериџи, наречници, наркотиџи, народници, населениџи, наставници, незнајници, новоселџи, ноки, нужници, њујорчани, облаџи, облози, обрасџи, оброџи, овни, огламници, орли, оркестри, ослепениџи, отџи, очуџи, песџаџи, пџи, петоџи, показалџи, покајници, покојници, поморџи, помошници, попадиџи, почетници, праведници, правилници, правници, правоаголници, разводници, развратници, разумници, ракиџи, ракотворџи, ранобудници, распуштениџи, расудници, Роми, Романиџи, Руси, свињарници, свирџи, сведоџи, сводници, свршениџи, себичници, северњаџи, сеирџи, сезнајковџи, селани, семениџи, Спартаниџи, спахиџи, скорпиџи, скопјани, спелеолози, специјалџи, списоџи, срамотници, Срби, сродници, станодавџи, староверџи, стрелџи, стоматолози, стројници, тртници, трудбениџи, трупџи, туѓинџи, туѓоземјани, тужениџи, тумруџи, Турџи, тутунаџиџи, ќерестеџиџи, ќесеџиџи, ќотеџи, ќутуџи, управници, учебници, учениџи, удрениџи, Украинџи, факли, факти, феудалџи, Филипинџи, филтри, Финџи, фирмописџи, фитилници, фишеџи, Хавајџи, Харковјани, херои, хипџи, ходници, ценовници, центи, центри, циниџи, црџи, црџи, Црногорџи, чадорџиџи, чајници, чакмаџи, чалгаџиџи, чамџи, чардаџи, часовници, чевли, челници, череџи, четници, чорати, чорбаџиџи, џамлаџи, џамлиџи, џбитаџи, џимриџи, итипјани.

д) Именки со -еви

Во современиот македонски јазик именките што завршуваат во еднината на **-ј** образуваат множина со **-еви**: *боеви, строеви, краеви, соеви, броеви, кроеви, слоеви, чаеви.*

Заклучни белешки

Во српскиот јазик именките од машки род образуваат:

- продолжена множина со наставките **-ов-** или **-ев-**: *мост – мостови,*

нож – ножеви, вол – волови;

- множина без продолжување со наставката -и: *зуб – зуби, папир – папири, аутомобил – аутомобили.*

Постојат разлики меѓу именките со живо и неживо значење во српскиот јазик, а една од нив е завршната согласка на именката. Доколку станува збор за палатална или препалатална согласка *lj, ch, nj, dz, c, zj, sj*, инструментал еднина ќе добие наставка **-ем** (наместо **-ом**), а вокатив наставката **-у** (наместо **-е**). Во множината нема разлика помеѓу живите и неживите, палаталните и непалатални завршоци, така што сите именки се менуваат според истиот план. Продолжена множина се среќава кај повеќе еднословни и некои двословни именки кои ја добиваат **ис-** пред падежната наставка **-ов-**, односно по палаталната согласка **-ев**. Множина без продолжување редовно имаат двословните или повеќесловните именки, но и некои еднословни именки. Наставката за продолжување се смета и како маркер за одредување на родот, бидејќи го имаат именките од машки род. (Клајн, 2005, стр. 51-53).

Во македонскиот јазик, пак, како што е наведено во граматиките, се разликуваат три вида множина:

Избројана множина: *Три дена, неколку дена, два петла, два кладенца;*

Обична множина: *Македонец-Македонци, граѓанин-граѓани, селанец-селани, скопјанец-скопјани, Србин-Срби, Турчин - Турци, старец – старци, ден - дни, денови, смок - смоци, смокови, крст – крстови, леб – лебови, нож – ножеви, крај - краеве, кеј - кејови, крал - кралеви и кралови, зет - зетеви и зетови, меч – мечови, ветар – ветрови, оган - огневи и огнови;*

Збирна множина: *Дол – долишта, крај – краишта, роб – робје, кол – колје, друм – друмје, камен - камење, камења, ремен - ремење, ремења, град – градје, рид – ридје, пат – патје, паке (патови).*

Како што е познато и како што наведуваме погоре, во македонскиот јазик многу пофреквентна е употребата на наставката **-и** за множина на именките од машки род, во однос на морфемите **-ови/-еви**.

Горенаведениот преглед на множинските форми на именките од м.р. покажа дека најголемата разлика меѓу српскиот и македонскиот јазик од аспект на морфемата **-ови/-еви** е во тоа што поретко се среќава во рамките на множинските форми од двословните именки од машки род во македонскиот јазик.

Библиографија

1. Бојковска, Ст., Минова-Гуркова, Л., Пандев, Д., Цветковски, Ж. (2008). *Општа граматика на македонскиот јазик*. Скопје: Просветно дело.
2. Конески, Бл. (2004). *Граматика на македонскиот литературен јазик*. Скопје: Просветно дело.
3. Конески, Бл. (1986). *Историја на македонскиот јазик*. Скопје: Култура.
4. Конески, К. (1999). *Правописен речник на македонскиот литературен јазик*. Скопје: Просветно дело.

5. Саздов, С. (2008). *Современ македонски јазик 2*. Скопје: Табернакул.
6. Станојчиќ, Ж., Поповиќ Љ. (2004). *Граматика српског језика*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
7. Стојменовиќ, Ч. (2006). *О пореклу и употреби морфема –ов-/ -ев- код именица мушког рода у српском и македонском језику* (стр. 379–385). XXXII научна конференција на XXXVIII меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура. Скопје: Универзитет “Св. Кирил и Методиј”, Меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура.
8. Клајн И. (2005). *Граматика српског језика*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
9. Чундева, Н. (1987/88). За множинските форми кај именките од машки род. *Македонски јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“.

* * *

10. Škiljan, D. (1980) *Pogled u lingvistiku*. Zagreb: Školska knjiga.

Marija Grkova

Goce Delchev University, Stip

The Masculine Nouns in Macedonian and Serbian Language

Abstract: In the grammars for the Macedonian and Serbian language it's stated that the morphemes *-ov/-ev-* are carriers of the information about the gender and the number of some nouns. Having in mind the different representation of these morphemes in the Macedonian and Serbian language, we will try to review the plural forms of masculine nouns, especially those that receive *-ovi/-evi* in the plural. In the context of what has been said, we will try to consider its origin, the use in older stages of languages, as well as the changes it undergoes based on some dialectal features of the Macedonian speaking area.

Keywords: *masculine nouns, plural, morpheme, Macedonian language, Serbian language.*

ГОД. VI
БР. 11

ПАЛІМПСЕСТ

PALIMPSEST

VOL. VI
NO 11